

Teorie výchovy a řešení výchovných problémů

1. lekce

Základní pojmy

Hodnoty ve výchově a
vzdělávání

K úspěšnému ukončení

1) Aktivní účast na seminářích

2) Poster (plakát) – ve skupině 2 – 3 osob

- **odborný text** zpracovaný přehledně na jeden list papíru (doporučený formát A1 nebo A2 – flipchartový list, balící papír), odborné termíny, uvádění zdrojů, přehlednost, srozumitelnost
- případová studie: pojímá zkoumaný jev na příkladu z praxe, beletrie, filmu či dokumentu. Komentuje s oporou o odbornou literaturu
- libovolná grafická úprava, obrázky atd., může mít podobu textu i odrážek
- na komentář zpracovaného posteru bude mít každá skupina 5 minut

3) Písemný test

Témata posterů

- 1) Pojetí a prostředky alternativní výchovy.
- 2) Hra jako výchovný prostředek. Zážitková pedagogika a metody zkušenostního učení
- 3) Kázeň a ukázněnost jako společenské a pedagogické jevy
- 4) Dítě v procesu výchovy a vzdělávání. Socializace, adaptace, stádia mravního vývoje.
- 5) Dítě ve sféře vlivů společenského prostředí. Vliv rodinného prostředí na výchovu dítěte. Spolupráce rodiny a školy.
- 6) Klima školní třídy
- 7) Agresivita a šikana jako výchovné problémy
- 8) Poruchy chování žáků a jejich náprava
- 9) Výchovné činnosti třídního učitele a sebereflexe učitelova výchovného působení. Autorita v edukačních souvislostech
- 10) Průřezová témata RVP

Terminologie

- **subjekty výchovy**
 - kdo vychovává
- **objekty výchovy**
 - kdo je adresátem výchovy
- **cíle výchovy**
 - k jakým cílům, pro co, proč vychovávat
- **prostředky výchovy**
 - jak, jakými prostředky vychovávat (činitelé, instituce, organizační formy, obsahy a formy výchovy, výchovné prostředky, následnost procesu atd.)
- **podmínky výchovy**
 - které vnější a vnitřní podmínky ovlivňují podobu výchovy, jak se v procesu výchovy odrážejí změny prostředí jednotlivých aktérů výchovy.

Subjekt výchovy

- **Kým by měl být subjekt výchovy a vzdělávání ?**
- je především vynikajícím odborníkem v předmětu, který vyučuje,
- je především vynikajícím didaktikem daného předmětu,
- je především vzorem ostatním.

- **Jaká je úloha subjektu v procesu výchovy a vzdělávání?**
- přenáší informace k žákům - objekty výchovy (žáci) jsou vnímány především jako příjemci informací - učitel jako tzv. transmittátor
- usnadňuje, zkvalitňuje, řídí proces učení - objekty výchovy (žáci) jsou vnímány jako aktivní jedinci, kteří se podílejí na procesu učení - učitel jako tzv. facilitátor

Objekt výchovy

1. Jsou žáci dobří nebo špatní?

- objekt výchovy je charakterizován souborem především pozitivních vlastností, které je nutné prostřednictvím výchovy rozvíjet,
- objekt výchovy je charakterizován souborem především negativních vlastností, které je nutné prostřednictvím výchovy potlačovat a měnit.

2. Jsou žáci aktivní nebo pasivní?

- objekt je pasivním příjemcem v procesu výchovy
- objekt je aktivním aktérem v procesu výchovy

3. Jsou vlastnosti žákům „dané“ nebo se vytváří v soc. interakci?

- vlastnosti jsou vlastní objektu výchovy, jsou jeho součástí,
- vlastnosti objektu jsou konstruovány jako kategorie, prostřednictvím kterých je objekt popisován

Cíle výchovy

- Cíle výchovy je možné definovat jako soubor vlastností objektu, jako jeho úroveň projektovaná do budoucnosti.
- Kategorie cílů výchovy je úzce provázána s kategorií hodnot.

Prostředky výchovy

Výchova se uskutečňuje za použití rozmanitých prostředků, které působí jak intencionálně-záměrně, tak funkcionálně-nepřímo jakoby bezděčně a navzájem se doplňují a podporují.

Příklady funkcionálního působení

- osobnost učitele
- skryté kurikulum
- klima školní třídy

Podmínky výchovy

- jsou determinanty výchovy
- vnější x vnitřní
- **eufunkční x neutrální x dysfunkční**
- biologické x psychické x sociální

Hodnoty ve výchově

Co je pro vás „hodnotou“?

Hodnotové modely

- Antika
- Středověk
- Osvícenství
- Moderna a postmoderna

Hodnoty ve výchově

- Hodnota – subjektivní míra důležitosti, kterou jedinec přisuzuje věcem, jevům, symbolům, lidem...
- Z pedagogického hlediska se zabýváme
 - Vzděláním jako společenskou hodnotou
 - Hodnotami jako součástí školní edukace
 - Výkonové, etické, estetické
 - Hodnotovými systémy mládeže

Egoisticko-materialistický

Liberální

Profesně-rozvojový

Sociální

Reprodukční

Hédonistický

Globální

Hodnoty v RVP:

Průřezová témata

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

CVIČENÍ

- Analýza hodnot v průřezových tématech RVP

Otázky

- Uved'te příklad subjektu a objektu v edukační realitě.
- Definujte pojem hodnoty a uved'te příklad třídění hodnot.
- Uved'te alespoň 4 hodnotové orientace a diskutujte, jak se promítají do edukačního procesu.
- Jaké hodnoty přináší průřezová témata RVP do školní edukace? Uved'te příklad alespoň 3 průřezových témat a souvisejících hodnot.